

**EVALUATING RURAL TOURISM
POTENTIAL: A CASE STUDY OF MAI
CHAU DISTRICT, HOA BINH PROVINCE**

**ĐÁNH GIÁ TIỀM NĂNG PHÁT TRIỂN
DU LỊCH NÔNG THÔN Ở HUYỆN
MAI CHÂU, TỈNH HÀ BÌNH**

Hoang Thi Thu Huong*, Nguyen Minh Anh,
Hoang Thi Thuy and Pham Yen Ngoc
*Faculty of Geography, VNU University
of Science, Vietnam National University,
Hanoi city, Vietnam*

*Corresponding author: Hoang Thi Thu Huong,
e-mail: huonghtt@hus.edu.vn

Hoàng Thị Thu Hương*, Nguyễn Minh Anh,
Hoàng Thị Thúy và Phạm Yến Ngọc
*Khoa Địa lí, Trường Đại học Khoa học
Tự nhiên, Đại học Quốc gia Hà Nội,
thành phố Hà Nội, Việt Nam*

*Tác giả liên hệ: Hoàng Thị Thu Hương,
e-mail: huonghtt@hus.edu.vn

Received March 31, 2025.

Revised April 9, 2025.

Accepted April 22, 2025.

Ngày nhận bài: 31/3/2025.

Ngày sửa bài: 9/4/2025.

Ngày nhận đăng: 22/4/2025.

Abstract. This research evaluates the potential for rural tourism development in Mai Chau District, Hoa Binh Province, by using a multi-criteria evaluation approach combined with Hierarchical Analysis (AHP) and GIS technology. The results show that Mai Chau, a mountainous district of Hoa Binh Province, has great potential for tourism development thanks to its rich natural and cultural resources. Currently, rural tourism has been developed in some communes such as Chieng Chau, Mai Hich, and Hang Kia. Although rural tourism has expanded mainly in recent years, it has a positive impact on the local economy, culture, and community spirit. However, other areas with strong tourism potential still struggle with limited service quality, a lack of diverse products, and poor regional connectivity. Based on the analysis, this study proposes some suggested orientations for the sustainable development of rural tourism in the Mai Chau district, Hoa Binh province.

Keywords: rural tourism, Mai Chau, AHP, a multi-criterion, GIS.

Tóm tắt. Nghiên cứu này đánh giá tiềm năng cho phát triển du lịch nông thôn tại huyện Mai Châu, tỉnh Hoà Bình thông qua phương pháp đánh giá đa chỉ tiêu, phân tích thứ bậc (AHP) kết hợp với GIS. Kết quả đánh giá cho thấy Mai Châu là huyện vùng cao của tỉnh Hoà Bình, có nhiều tiềm năng phát triển du lịch nông thôn nhờ nguồn tài nguyên du lịch tự nhiên và văn hoá phong phú. Hiện nay du lịch nông thôn đã phát triển tại một số xã như Chiềng Châu, Mai Hịch, Hang Kia,... Mặc dù, chỉ mới phát triển mạnh trong những năm gần đây, du lịch nông thôn đã mang lại sự đổi mới trong đời sống kinh tế, văn hoá, tinh thần cộng đồng vùng nông thôn tại huyện Mai Châu. Tuy nhiên, một số khu vực khác dù có tiềm năng cao nhưng vẫn còn hạn chế về chất lượng dịch vụ du lịch, sự đa dạng của các sản phẩm du lịch và khả năng liên kết vùng còn yếu. Trên cơ sở phân tích tiềm năng, nghiên cứu này đề xuất một số định hướng cho phát triển du lịch nông thôn bền vững tại huyện Mai Châu, tỉnh Hoà Bình.

Từ khoá: du lịch nông thôn, Mai Châu, AHP, đánh giá đa chỉ tiêu, GIS.

1. Mở đầu

Các công trình nghiên cứu về đánh giá tài nguyên du lịch ở nước ta hiện nay phần lớn chú trọng vào đánh giá từng thành phần tài nguyên du lịch như địa hình, khí hậu, nước, sinh vật,... mà chưa đề cập nhiều đến phương pháp đánh giá tổng hợp tài nguyên du lịch [1, 2]. Trong khi đó, việc đánh giá tổng hợp là rất cần thiết vì tiềm năng du lịch mang tính tổng hợp, đòi hỏi một đánh giá toàn diện mới giúp chúng ta thấy được giá trị thực sự cũng như đề xuất các giải pháp khai thác bền vững nguồn tài nguyên du lịch.

Tỉnh Hòa Bình là cửa ngõ vùng Tây Bắc, là vùng đệm trung chuyển giữa đồng bằng Bắc Bộ với các tỉnh miền núi Tây Bắc nước ta. Trên 76% số dân của Hòa Bình sống ở khu vực nông thôn, nơi có nhiều dân tộc thiểu số sinh sống và lưu giữ được những giá trị văn hóa truyền thống riêng. Mỗi dân tộc sinh sống ở tỉnh Hòa Bình có bản sắc văn hóa riêng thể hiện trong phong tục, tập quán, kiến trúc nhà ở, trang phục, dân ca, dân vũ, nhạc cụ truyền thống... đặc sắc [3]. Hiện nay, trên địa bàn tỉnh Hòa Bình có 64 di tích lịch sử, danh thắng được quyết định công nhận; bao gồm 40 danh lam thắng cảnh cấp quốc gia, 24 danh lam thắng cảnh cấp tỉnh [4]. Đặc biệt, Hòa Bình chỉ cách thủ đô Hà Nội 73 km và nằm trên tuyến giao thông huyết mạch, tuyến Quốc lộ 6 và đường thủy sông Đà, là cửa ngõ giao thương với các tỉnh Tây Bắc. Điều này tạo điều kiện thuận lợi cho tỉnh Hòa Bình phát triển kinh tế và du lịch.

Việc xác định trọng số cho từng nhóm chỉ tiêu đánh giá là một bước thiết yếu trong quá trình đánh giá tài nguyên du lịch. Điều này cho phép chúng ta phân loại các chỉ tiêu dựa trên mức độ quan trọng của chúng đối với phát triển du lịch, từ đó phân loại được những chỉ tiêu có vai trò then chốt và những chỉ tiêu ít quan trọng hơn. Tuy nhiên xác định trọng số trong đánh giá đa chỉ tiêu vẫn là một thách thức hiện nay. López đã xác định trọng số cho từng tài nguyên du lịch dựa theo nhu cầu và sở thích của du khách [5]. Bộ Ngoại thương và Du lịch Peru (Mincetur, 2006) đã xác định trọng số dựa trên chất lượng, khả năng tiếp cận, nhu cầu du lịch, cơ sở hạ tầng và tính độc đáo của điểm du lịch [6]. Ở Việt Nam, đã có một số công trình nghiên cứu về du lịch ở huyện Mai Châu và tỉnh Hòa Bình của các tác giả như Nguyễn Thị Hồng Vân (2006), Hà Thị Duyên (2011), Nguyễn Thị Hồng Tâm (2017), ... [7], [8], [9]. Tuy nhiên còn ít nghiên cứu xác định trọng số cho đánh giá tiềm năng du lịch nông thôn.

Để giải quyết những vấn đề trên, nghiên cứu này ứng dụng phương pháp AHP hay còn gọi là phương pháp phân tích thứ bậc – một công cụ ra quyết định được phát triển bởi Thomas L. Saaty [10], cho phép đánh giá và so sánh nhiều tiêu chí khác nhau dựa trên mức độ ưu tiên. Đồng thời kết hợp với GIS nhằm đánh giá một cách toàn diện tiềm năng phát triển du lịch nông thôn ở huyện Mai Châu, tỉnh Hòa Bình. Việc nghiên cứu tại Mai Châu sẽ giúp làm rõ hơn các yếu tố ảnh hưởng và tiềm năng phát triển du lịch nông thôn của địa phương trong giai đoạn tới.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Phương pháp nghiên cứu

2.1.1. Lựa chọn tiêu chí đánh giá tổng hợp

Đánh giá tổng hợp tiềm năng du lịch nông thôn là một quá trình phức tạp do tính chất đa chiều của loại hình du lịch này. Việc đánh giá đòi hỏi phải xem xét đồng thời nhiều yếu tố như: độ hấp dẫn của tài nguyên du lịch, sức chứa du lịch, thời gian khai thác, vị trí địa lý và khả năng tiếp cận, độ bền vững trong khai thác, cơ sở hạ tầng và vật chất kỹ thuật phục vụ du lịch, cũng như hiệu quả kinh tế mang lại cho địa phương.

Theo Dwyer và Kim [11], tiềm năng du lịch của một điểm đến không chỉ phụ thuộc vào các tài nguyên sẵn có mà còn chịu tác động lớn từ các yếu tố hỗ trợ như hạ tầng, dịch vụ và chất lượng nguồn nhân lực phục vụ du lịch. Xuất phát từ cơ sở lý luận đó và đặc điểm thực tiễn của địa phương, nghiên cứu lựa chọn 11 tiêu chí để tiến hành đánh giá toàn diện tiềm năng du lịch nông thôn của

huyện Mai Châu, tỉnh Hòa Bình. Các tiêu chí được phân thành 2 nhóm chính là tiềm năng nội lực và tiềm năng ngoại lực. Tiềm năng nội lực bao gồm các yếu tố văn hoá và tự nhiên đặc trưng của địa phương bao gồm: Danh lam thắng cảnh; môi trường du lịch tự nhiên; thái độ người dân tại các điểm du lịch; phong tục tập quán của các dân tộc thiểu số; Kiến trúc nhà ở, trang phục, ẩm thực. Trong khi tiềm năng ngoại lực tập trung vào các yếu tố hỗ trợ cho sự phát triển du lịch gồm các tiêu chí: Các hoạt động trải nghiệm cuộc sống với đồng bào dân tộc; các sản phẩm lưu niệm; giá cả dịch vụ du lịch; chất lượng cơ sở hạ tầng; chất lượng lao động dịch vụ; khả năng tiếp cận.

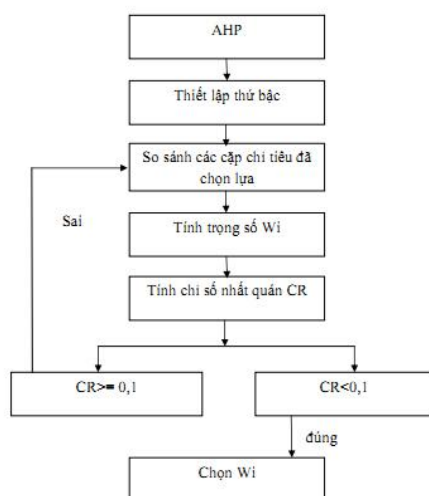
Để đảm bảo tính khách quan và chính xác, việc chấm điểm đánh giá được thực hiện trên thang điểm 10. Trong đó, tiêu chí "danh lam thắng cảnh" được phân cấp cụ thể theo xếp hạng của Nhà nước với mức điểm giảm dần từ cấp quốc gia, cấp vùng, cấp tỉnh đến cấp huyện. Các tiêu chí còn lại được chấm theo 4 mức từ cao xuống thấp bao gồm: rất tốt, tốt, trung bình và kém hoặc rất độc đáo, độc đáo, bình thường và ít độc đáo, tương ứng với các mức điểm 10 - 7 - 4 - 1. Dữ liệu phục vụ cho đánh giá được thu thập từ khảo sát thực địa vào tháng 03/2025 và điều tra xã hội học, lấy ý kiến trực tiếp từ du khách tại các điểm tham quan cụ thể trên địa bàn huyện Mai Châu.

Mục tiêu của việc đánh giá tổng hợp tiềm năng du lịch nông thôn nhằm xác định chính xác mức độ hấp dẫn và khả năng khai thác của từng xã, từng điểm du lịch. Qua đó, làm nền tảng quan trọng để xây dựng định hướng phát triển du lịch nông thôn phù hợp với điều kiện thực tế của huyện Mai Châu trong tương lai.

2.1.2. Phương pháp xác định trọng số các chỉ tiêu đánh giá

Phương pháp phân tích thứ bậc (AHP) được lựa chọn trong nghiên cứu này để đảm bảo tính khách quan trong việc xác định trọng số cho các tiêu chí đánh giá tiềm năng phát triển du lịch nông thôn tại huyện Mai Châu, tỉnh Hoà Bình. Điều này là rất cần thiết vì mức độ quan trọng của các yếu tố là khác nhau trong việc quyết định mức độ thuận lợi của tài nguyên du lịch.

AHP là một phương pháp hỗ trợ ra quyết định, giúp xác định mức độ quan trọng của các tiêu chí thông qua việc so sánh cặp giữa các yếu tố. Phương pháp này xây dựng hệ thống các ma trận so sánh, cho phép đánh giá mức độ ưu tiên của từng yếu tố đối với mục tiêu phát triển du lịch. AHP được Giáo sư Thomas L. Saaty phát triển vào những năm 1970 và đến nay vẫn được ứng dụng rộng rãi trong nhiều lĩnh vực nghiên cứu và thực tiễn [10] (Hình 1).

Hình 1. Quy trình xác định trọng số bằng phương pháp AHP

Để đảm bảo tính chính xác trong việc xác định trọng số cho các tiêu chí, nhóm nghiên cứu đã tiến hành khảo sát ý kiến của 10 chuyên gia có nhiều kinh nghiệm trong lĩnh vực du lịch và am hiểu về điều kiện kinh tế - xã hội của huyện Mai Châu. Các chuyên gia này đến từ các cơ quan như: Khoa Địa lí, Khoa Du lịch, Viện Việt Nam học và Khoa học phát triển - Đại học Quốc gia

Hà Nội cùng với cán bộ địa phương thuộc Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Hòa Bình và Phòng Văn hóa - Thông tin huyện Mai Châu.

Thông qua các bảng so sánh cặp tiêu chí và kết quả tổng hợp từ ý kiến chuyên gia, nghiên cứu xác định được trọng số của từng tiêu chí để phục vụ cho việc đánh giá tổng thể tiềm năng phát triển du lịch nông thôn của huyện Mai Châu một cách khách quan và khoa học.

2.1.3. Phương pháp đánh giá đa chỉ tiêu

Nghiên cứu này áp dụng phương pháp phân tích đa chỉ tiêu (Multi-criteria analysis) để đánh giá tiềm năng phát triển du lịch nông thôn ở dạng điểm và dạng vùng [2]. Quy trình đánh giá được thực hiện một cách hệ thống, từ việc đánh giá các chỉ tiêu riêng lẻ đến đánh giá tổng hợp, theo công thức sau:

$$S = \sum_{i=0}^n (W_i X_i)$$

Trong đó:

S là chỉ số đánh giá tổng hợp

W_i là trọng số của chỉ tiêu đánh giá thứ i

X_i là chỉ số đánh giá của chỉ tiêu thứ i

2.1.4. Phân hạng kết quả đánh giá tổng hợp tiềm năng phát triển du lịch nông thôn

Sau khi tính toán được chỉ số đánh giá tổng hợp, bước tiếp theo là phân hạng tiềm năng phát triển du lịch nông thôn cho từng điểm và từng khu vực. Việc phân hạng được thực hiện theo hai dạng: điểm du lịch và diện (đơn vị hành chính cấp xã).

Đối với từng điểm du lịch, chỉ số đánh giá tổng hợp phản ánh mức độ hấp dẫn của điểm đó. Trên cơ sở tham khảo hệ thống phân bậc của một số nghiên cứu trước đây [2,12], mức độ hấp dẫn của các điểm du lịch tại huyện Mai Châu được phân thành ba cấp độ: sức hấp dẫn cấp vùng Tây Bắc, sức hấp dẫn cấp tỉnh Hoà Bình, sức hấp dẫn cấp huyện Mai Châu.

Việc đánh giá tiềm năng theo diện (vùng) được tiến hành ở cấp xã. Chỉ số tổng hợp của mỗi xã được tính bằng cách cộng tổng điểm của tất cả các điểm du lịch nằm trong địa giới hành chính của xã đó. Dựa trên kết quả này, các xã được phân thành ba mức độ tiềm năng phát triển du lịch như sau: thấp, trung bình và cao. Khoảng cách của mỗi mức phân hạng được tính theo công thức tham khảo từ Nguyễn Cao Huân [13]:

$$\Delta S = (S_{max} - S_{min})M$$

Trong đó:

ΔS là khoảng cách điểm giữa các hạng đánh giá

S_{max} là chỉ số đánh giá tổng hợp cao nhất

S_{min} là chỉ số đánh giá tổng hợp thấp nhất

M là số cấp đánh giá (ở đây là 3 cấp)

Toàn bộ quá trình đánh giá tổng hợp và phân hạng kết quả được thực hiện với sự hỗ trợ của công cụ GIS, sử dụng phần mềm ArcGIS 10.8.1 nhằm đảm bảo độ chính xác và trực quan hóa kết quả trên bản đồ không gian.

2.2. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

2.2.1. Khái quát khu vực nghiên cứu

Đề tài đã lựa chọn huyện Mai Châu để đánh giá thí điểm tiềm năng phát triển du lịch nông thôn trong khu vực tỉnh Hoà Bình.

Mai Châu là một huyện miền núi nằm ở phía Tây Bắc của tỉnh Hòa Bình. Phía Bắc huyện tiếp giáp huyện Đà Bắc, ở phía Đông giáp huyện Tân Lạc, phía Nam giáp huyện Quan Hóa thuộc

tỉnh Thanh Hóa và phía Tây giáp huyện Vân Hồ, tỉnh Sơn La. Huyện Mai Châu có vị trí địa lý thuận lợi, nằm trên tuyến quốc lộ 6 - tuyến đường huyết mạch nối liền Thủ đô Hà Nội với các tỉnh Tây Bắc. Diện tích tự nhiên của huyện là 520,29 km² (chiếm khoảng 11% tổng diện tích tự nhiên toàn tỉnh) và dân số ước tính khoảng 58.386 người (năm 2023) [4]. Huyện được chia thành 16 đơn vị hành chính, bao gồm 15 xã và 1 thị trấn. Mai Châu có 7 dân tộc chính, trong đó dân tộc Thái chiếm 57,35%, dân tộc Mường chiếm 17,33%, dân tộc Kinh chiếm 11,96% còn lại là dân tộc Mông, Dao, Hoa và Tày [14]. Địa hình tại Mai Châu khá phức tạp, bị chia cắt bởi nhiều hệ thống khe, suối và nhiều dãy núi đá vôi, độ dốc trung bình khoảng từ 30 - 35° và thấp dần theo chiều từ Tây Bắc xuống Đông Nam. Khí hậu nơi đây chịu ảnh hưởng rõ rệt của chế độ nhiệt đới ẩm gió mùa và mang nét riêng của khí hậu nhiệt đới núi cao. Mai Châu có tiềm năng lớn để phát triển nông nghiệp đa dạng, đặc biệt là cây lâm nghiệp và chăn nuôi gia súc, gia cầm. Không chỉ vậy, huyện còn có nhiều điều kiện thuận lợi để phát triển du lịch, đặc biệt là du lịch nông thôn, du lịch cộng đồng, du lịch sinh thái và du lịch văn hóa. Mai Châu được biết đến với những bản làng người Thái như bản Lác, bản Pom Coong, bản Vần... với kiến trúc nhà sàn độc đáo, các lễ hội dân gian phong phú cùng các làn điệu dân ca, dân vũ giàu bản sắc. Nếu được đầu tư và khai thác hợp lý, những địa điểm này có thể trở thành những điểm đến du lịch hấp dẫn trên bản đồ du lịch của tỉnh Hòa Bình và khu vực Tây Bắc. Tuy nhiên, để có thể khai thác tốt tiềm năng này, việc thực hiện một đánh giá tổng hợp về tiềm năng phát triển du lịch là rất cần thiết, từ đó thiết lập các chiến lược phát triển phù hợp cho từng khu vực trên địa bàn huyện Mai Châu.

2.2.2. Kết quả tính trọng số theo phương pháp AHP

Kết quả tính trọng số các chỉ tiêu đánh giá theo phương pháp AHP thể hiện trong Bảng 1 với 11 chỉ tiêu được lựa chọn đánh giá tổng hợp cho phát triển du lịch nông thôn. Trong đó chỉ tiêu “*Danh lam thắng cảnh*” có tác động mạnh nhất đến sự phát triển của một điểm du lịch nông thôn với trọng số 0,21 (chiếm 21%), tiếp đến là các chỉ tiêu “*Phong tục tập quán, lễ hội của các dân tộc thiểu số*”, có trọng số bằng 0,14. Chỉ tiêu “*Khả năng tiếp cận*” đứng thứ 3 với trọng số là 0,11.

Bảng 1. Trọng số các chỉ tiêu đánh giá tổng hợp tiềm năng phát triển du lịch nông thôn tại huyện Mai Châu, tỉnh Hòa Bình

Các chỉ tiêu đánh giá	Trọng số trung bình
Danh lam thắng cảnh	0,21
Môi trường du lịch tự nhiên	0,07
Thái độ người dân	0,07
Phong tục tập quán, lễ hội của các dân tộc thiểu số	0,14
Kiến trúc	0,09
Hoạt động trải nghiệm với dân tộc thiểu số	0,06
Đồ lưu niệm	0,06
Giá cả dịch vụ du lịch	0,08
Cơ sở hạ tầng	0,06
Lao động du lịch	0,05
Khả năng tiếp cận	0,11

Nguồn: Tác giả tính toán

2.2.3. Kết quả đánh giá tổng hợp tiềm năng phát triển du lịch nông thôn ở huyện Mai Châu

a. Theo dạng điểm

Sau khi tính toán trọng số cho từng chỉ tiêu đánh giá thì tiến hành xác định tiềm năng phát triển cho từng điểm du lịch của huyện Mai Châu thông qua phương trình tổng cộng điểm số của

11 chỉ tiêu được liệt kê trong Bảng 1 lần lượt ứng với X1, X2, X3, X4, X5, X6, X7, X8, X9, X10, X11 theo công thức sau:

$$Y = 0,21 \cdot X1 + 0,07 \cdot X2 + 0,07 \cdot X3 + 0,14 \cdot X4 + 0,09 \cdot X5 + 0,06 \cdot X6 + 0,06 \cdot X7 + 0,08 \cdot X8 + 0,06 \cdot X9 + 0,05 \cdot X10 + 0,11 \cdot X11$$

Và $Y = Y_1 + Y_2$ trong đó Y_1 là tiềm năng du lịch nội lực, Y_2 là tiềm năng ngoại lực, được tính theo công thức sau:

$$Y_1 = 0,21 \cdot X1 + 0,07 \cdot X2 + 0,07 \cdot X3 + 0,14 \cdot X4 + 0,09 \cdot X5$$

$$Y_2 = 0,06 \cdot X6 + 0,06 \cdot X7 + 0,08 \cdot X8 + 0,06 \cdot X9 + 0,05 \cdot X10 + 0,11 \cdot X11$$

Trên cơ sở điểm số đánh giá tổng hợp cho từng điểm du lịch kết hợp với phương pháp phân tích không gian được thực hiện bằng công cụ ArcGIS 10.8.1, đề tài đã tiến hành phân cấp tiềm năng phát triển cho từng điểm du lịch theo cấu trúc phân cấp như trong bảng 2. Nhóm nghiên cứu đã tiến hành đánh giá tiềm năng phát triển cho tổng cộng 32 điểm du lịch trên phạm vi toàn huyện Mai Châu, trong đó có 20 điểm du lịch văn hoá, 12 điểm du lịch tự nhiên. Trong đó các điểm: bản Lác, hang Chiêu, đèo Thung Khe, chợ phiên Pà Cò, cột cờ Mai Châu, khu bảo tồn thiên nhiên Hang Kia - Pà Cò có phạm vi ảnh hưởng nội vùng Tây Bắc; bản Pom Cọng, hang Mỏ Luông, hang Láng, suối Xia, thác Gồ Lào, bản Nhót, đền Làng Bôn, thác Xăm Pà Nura, bản Bưóc, làng dệt thổ cẩm Mai Châu có phạm vi ảnh hưởng nội tỉnh Hoà Bình. Kết quả đánh giá được thể hiện trong Hình 2.

Bảng 2. Phân hạng kết quả đánh giá tổng hợp tiềm năng du lịch nông thôn theo dạng điểm

Điểm đánh giá tổng hợp	Phạm vi ảnh hưởng
<5	Nội huyện
5-6	Nội tỉnh
>6	Nội vùng Tây Bắc

Nguồn: Tác giả tính toán

b. Theo dạng diện

Sau khi có hoàn tất đánh giá tiềm năng du lịch theo từng điểm, bước tiếp theo là tiến hành đánh giá theo dạng diện. Kết quả đánh giá tiềm năng phát triển du lịch dạng diện được thể hiện theo đơn vị hành chính cấp xã. Điểm đánh giá của mỗi xã được tính bằng tổng điểm của các điểm du lịch nằm trong phạm vi xã đó. Kết quả đánh giá theo xã được phân thành các mức độ tiềm năng như sau: thấp, trung bình và cao. Kết quả đánh giá tổng hợp theo cấp huyện cho thấy điểm số dao động từ 0 đến điểm và được phân thành 3 cấp tương ứng như trong Bảng 3.

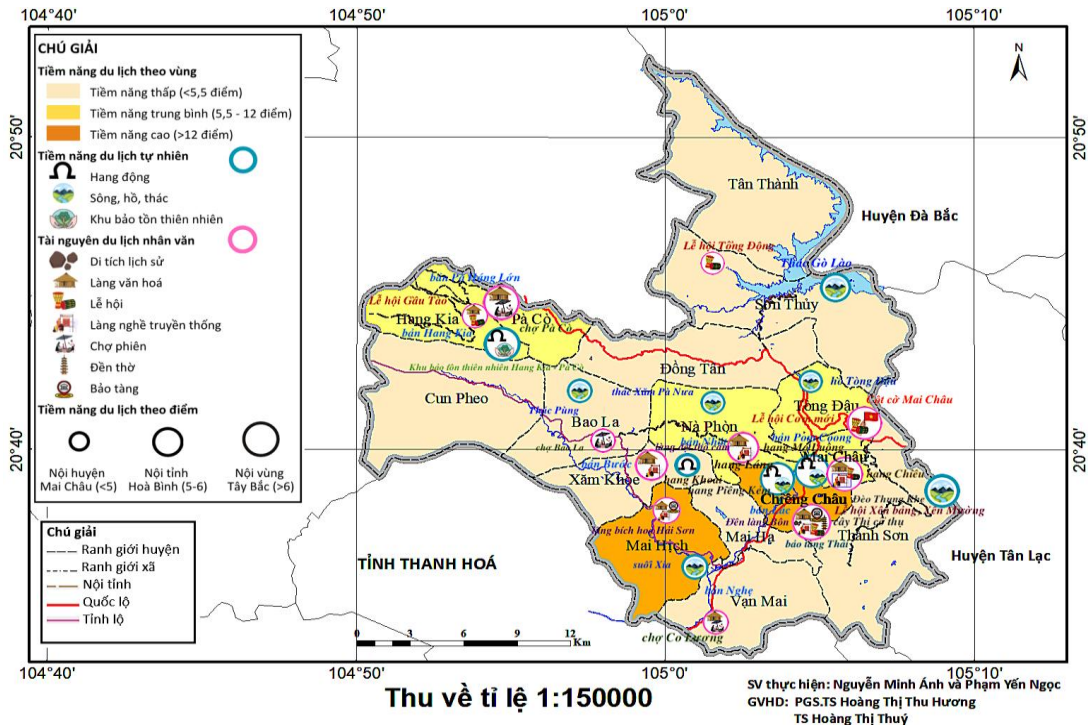
Bảng 3. Phân cấp chỉ số tiềm năng phát triển du lịch

Giá trị chỉ số tiềm năng	Tiềm năng phát triển du lịch
<5,5	Tiềm năng thấp
5,5-12	Tiềm năng trung bình
>12	Tiềm năng cao

Nguồn: Tác giả tính toán

Kết quả phân cấp tiềm năng phát triển du lịch của Mai Châu theo xã được thể hiện trong Hình 2. Kết quả đánh giá tổng hợp cho thấy có 2 khu vực có tiềm năng phát triển du lịch nông thôn ở mức cao là xã Chiềng Châu nằm ở trung tâm huyện và xã Mai Hịch nằm ở phía Tây Nam. Có thể coi đây là 2 trung tâm du lịch của huyện Mai Châu. Ngoài ra có một số xã có tiềm năng phát triển du lịch ở mức trung bình đó là các xã: Hang Kia, Pà Cò, Nà Phòn, Tòng Đậu, thị trấn Mai Châu.

Việc phân loại tiềm năng phát triển du lịch thành 2 nhóm: tiềm năng nội lực và tiềm năng ngoại lực, là rất quan trọng và cần thiết để có định hướng đầu tư phát triển du lịch.

Hình 2. Kết quả đánh giá tổng hợp tiềm năng phát triển du lịch nông thôn của huyện Mai Châu

Kết quả đánh giá cho thấy tiềm năng nội lực của các xã dao động từ 0 đến 5,1 điểm; tiềm năng ngoại lực dao động từ 0 đến 4 điểm. Cả 2 phân loại tiềm năng này đều được chia thành 4 mức: rất thấp, thấp, trung bình và cao tương ứng với số điểm như Bảng 4.

Bảng 4. Phân cấp tiềm năng phát triển du lịch nội lực và ngoại lực

Phân bậc	Rất thấp	Thấp	Trung bình	Cao
Điểm số				
Tiềm năng nội lực	0-3	3,1-3,6	3,7-4,2	4,3-5,1
Tiềm năng ngoại lực	0-2,5	2,6-3	3,1-3,5	3,6-4

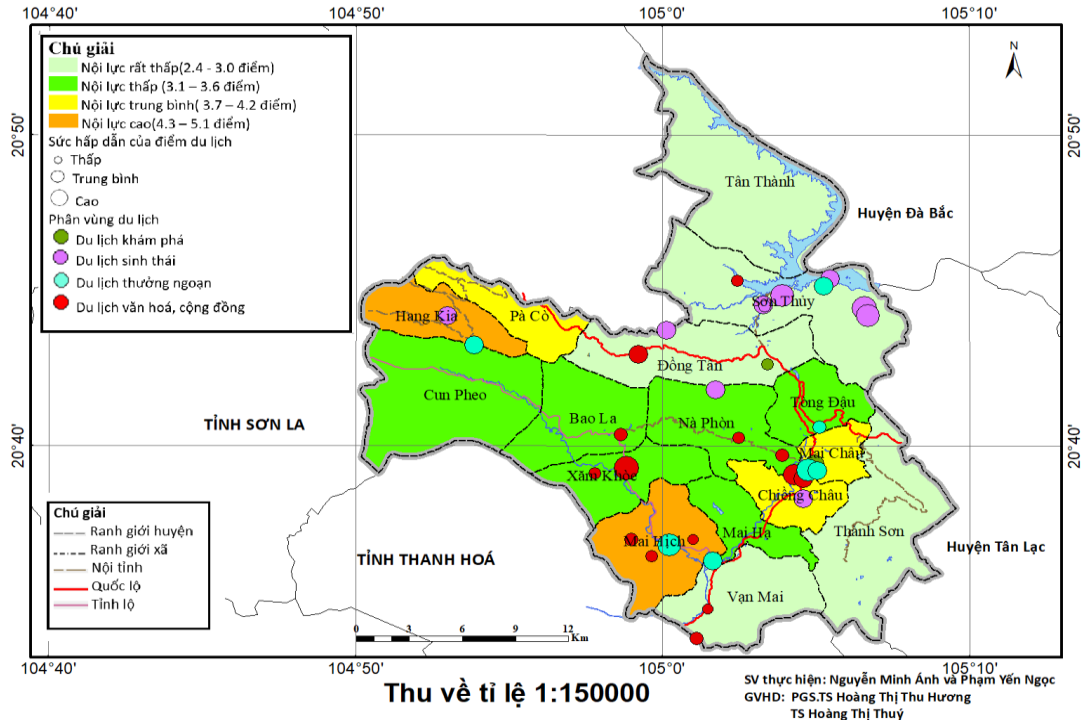
Nguồn: Tác giả tính toán

Căn cứ vào tổng điểm đánh giá có thể chia tiềm năng nội lực và ngoại lực của các xã thành 8 nhóm như sau:

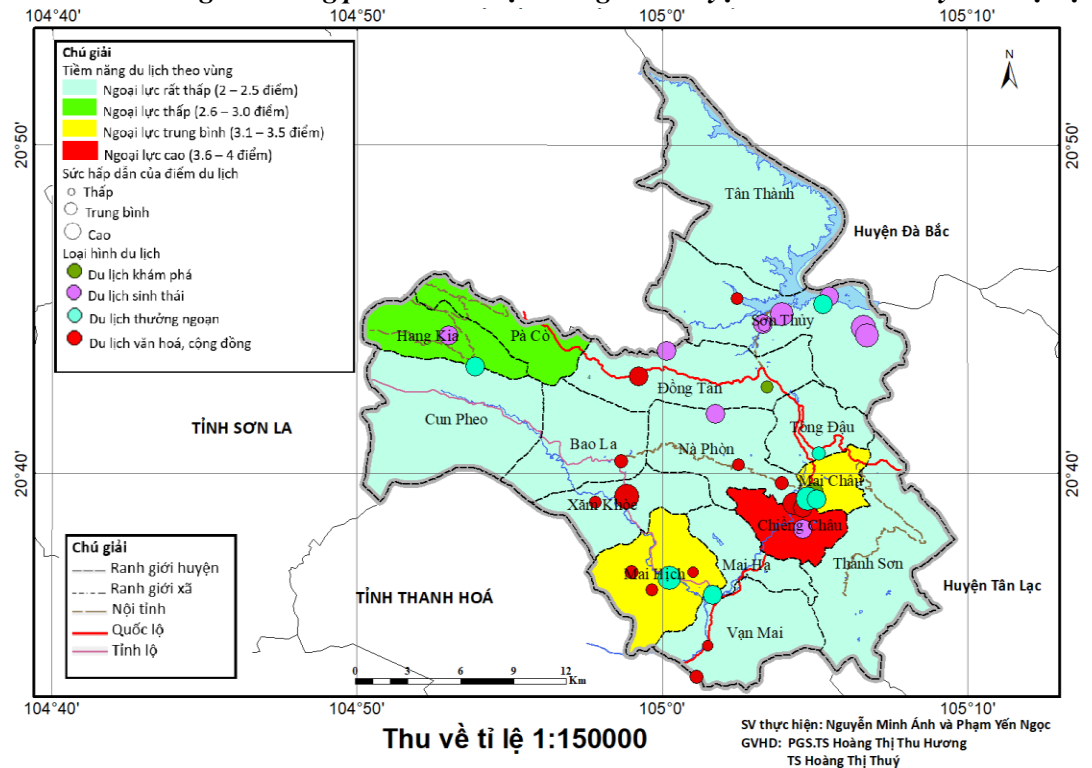
1. Nội lực cao	2. Ngoại lực cao
3. Nội lực trung bình	4. Ngoại lực trung bình
5. Nội lực thấp	6. Ngoại lực thấp
7. Nội lực rất thấp	8. Ngoại lực rất thấp

Kết quả đánh giá cho thấy xã Hang Kia là có tiềm năng nội lực cao nhưng ngoại lực thấp, vì vậy kết quả đánh giá tiềm năng du lịch chung bị giảm. Tuy nhiên Hang Kia vẫn giữ được bản sắc dân tộc vốn có của địa phương với kiến trúc nhà ở và các phong tục tập quán đặc trưng của dân tộc Mông. Xã Chiềng Châu là nơi có tiềm năng nội lực trung bình và ngoại lực cao. Xã Mai Hịch là nơi có tiềm năng nội lực cao, ngoại lực trung bình. Các xã còn lại gồm Nà Phòn, Tòng Đậu, Thành Sơn, Vạn Mai, Xăm Khoè, Cun Pheo, Đông Tân, Tân Thành, Sơn Thủy, Bao La và thị trấn Mai Châu ít có tiềm năng cho phát triển du lịch (xem Hình 3, 4). Với những xã có tiềm năng nội lực cao và ngoại lực thấp hoặc trung bình như Hang Kia, Mai Hịch thì cần đầu tư nâng cấp cơ sở

hạ tầng và chất lượng sản phẩm du lịch để thu hút khách. Ngược lại với những xã có tiềm năng nội lực trung bình và ngoại lực cao như Chiềng Châu thì cần tăng cường liên kết vùng, đa dạng hóa sản phẩm để phát triển du lịch nông thôn.

Hình 3. Phân vùng tiềm năng phát triển du lịch nông thôn huyện Mai Châu theo yếu tố nội lực

Hình 4. Phân vùng tiềm năng phát triển du lịch nông thôn huyện Mai Châu theo yếu tố ngoại lực

3. Kết luận

Sự phát triển của một điểm du lịch chịu ảnh hưởng bởi nhiều yếu tố khác nhau. Dựa trên điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội của huyện Mai Châu và tham khảo ý kiến từ các chuyên gia trong lĩnh vực du lịch và địa lý, nghiên cứu đã lựa chọn 11 tiêu chí để đánh giá tổng hợp tiềm năng phát triển du lịch nông thôn trên địa bàn huyện. Các tiêu chí này được chia thành hai nhóm chính: nhóm tiêu chí phản ánh tiềm năng nội lực và nhóm tiêu chí phản ánh tiềm năng ngoại lực.

Kết quả xác định trọng số bằng phương pháp AHP cho thấy, hai nhóm tiêu chí nội lực và ngoại lực đều giữ vai trò quan trọng ngang nhau trong việc thúc đẩy phát triển du lịch. Trong đó, tiêu chí “Danh lam thắng cảnh” có trọng số cao nhất (0,21), thể hiện đây là yếu tố hấp dẫn hàng đầu thu hút du khách. Tiếp theo là tiêu chí “Phong tục tập quán của cộng đồng dân tộc thiểu số” đạt trọng số 0,14. Tiêu chí “Khả năng tiếp cận” cũng giữ vai trò quan trọng với trọng số 0,11.

Kết quả đánh giá tổng hợp cho thấy, huyện Mai Châu sở hữu tiềm năng lớn để phát triển du lịch nông thôn, đặc biệt là du lịch cộng đồng và du lịch trải nghiệm. Trong số các điểm du lịch được khảo sát, có 6 điểm đạt sức hấp dẫn cấp khu vực Tây Bắc, 10 điểm đạt cấp nội tỉnh Hòa Bình. Những khu vực có tiềm năng nổi bật gồm các xã Chiềng Châu, Mai Hịch, xã Hang Kia – đây là các địa phương có tiềm năng về cả tài nguyên tự nhiên và văn hóa, đồng thời sở hữu hệ thống dịch vụ du lịch khá phát triển.

Bên cạnh đó, một số xã như Pà Cò, Nà Phòn, Tòng Đậu và thị trấn Mai Châu dù giàu bản sắc văn hóa và cảnh quan đẹp nhưng vẫn cần được đầu tư mạnh mẽ hơn về hạ tầng giao thông, cơ sở lưu trú và dịch vụ du lịch. Việc kết nối các điểm du lịch, xây dựng sản phẩm đặc trưng gắn với văn hóa dân tộc sẽ là hướng đi quan trọng để gia tăng sức hút và giá trị cho các điểm đến ở Mai Châu trong tương lai.

***Lời cảm ơn:** Nghiên cứu này được tài trợ bởi Quỹ Phát triển khoa học và công nghệ Quốc gia (NAFOSTED) trong đề tài mã số NCUD.05-2022.04.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] NTH Yên & HTT Hương, (2022). “Đánh giá tổng hợp tiềm năng phát triển du lịch theo không gian tại khu vực hồ Hòa Bình, tỉnh Hòa Bình”. *HNUE Journal of Science/Social Sciences*, 67(2), 70-81.
- [2] HTT Hương & TQ Hải, (2016). “Ứng dụng phương pháp phân tích thứ bậc (AHP) và hệ thống thông tin địa lý (GIS) đánh giá tổng hợp tài nguyên du lịch Tây Nguyên”. *Tạp chí Các khoa học Trái đất và Môi trường, Tạp chí Khoa học - Đại học Quốc gia Hà Nội*, 32(4), 1-11.
- [3] HTT Hương, (2022). Đánh giá tác động của du lịch cộng đồng đến bảo tồn văn hóa tộc người ở khu vực hồ Hòa Bình và đề xuất quy trình bảo tồn bền vững. *HNUE Journal of Science/Social Sciences*, 67(2), 82-93.
- [4] Tỉnh ủy - Hội đồng nhân dân - UBND tỉnh Hòa Bình (2005). *Địa chí Hòa Bình*. NXB Chính Trị quốc gia.
- [5] López D, (2001). La evaluación de los recursos territoriales turísticos de las comarcas del interior castellonense (Comunidad Valenciana). [An assessment of the local tourism resources of the inland regions of Castellon (Comunidad Valenciana)]. *Investig. Geogr.*, 25, 137–15.
- [6] MINCETUR, (2006). Guía Metodológica Para la Formulación del Inventario y Evaluación del Patrimonio Turístico Nacional. [Methodological Guide for the Development of the Inventory and Assessment of the National Tourism Heritage. Available online: <http://www.mincetur.gob.pe/turismo/OTROS/inventario%20turistico/categoria.htm> (accessed on 5 August 2018).

- [7] NTH Vân, (2007). *Tác động của du lịch đến đời sống văn hoá - xã hội của người Thái ở Mai Châu - Hoà Bình và các giải pháp phát triển*. Luận văn, Trường Đại học Khoa học xã hội và Nhân văn.
- [8] HT Duyên, (2011). *Nghiên cứu hoạt động du lịch dựa vào cộng đồng ở huyện Mai Châu, tỉnh Hoà Bình*. Luận văn, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội.
- [9] NTH Tâm, (2017). *Biến đổi văn hoá truyền thống của người Thái ở huyện Mai Châu, tỉnh Hoà Bình trong phát triển du lịch*. Luận án, Trường Đại học văn hoá.
- [10] Saaty T L, (1980). *The analytic hierarchy process: planning, priority setting and resource allocation*. New York, McGraw-Hill.
- [11] Dwyer L & Kim CW, (2003). Destination competitiveness: A model and indicators. *Current Issues in Tourism* 6(5): 369 - 414.
- [12] Yu Tao-fang, Gu Chao-lin, Wang Hong, Duan Xue-jun & Yi Xiao-feng (2002). The evaluation and analysis of the tourism resources in Jinlin province. *Chinese Geographical Science* 12(2): 186-192.
- [13] NC Huân (2005). *Đánh giá cảnh quan (theo tiếp cận kinh tế sinh thái)*. NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, Hà Nội.
- [14] Cục thống kê tỉnh Hòa Bình, (2023). *Niên giám thống kê tỉnh Hòa Bình 2023*. NXB Thống kê, Hà Nội.